

לחשוב על חלופה למלחמה

אריה ארנון*

המשך העימות האלים מצמצם את הדיון הציבורי בחלופות השונות. הנטייה, הטבעית כל כך, להתלכד, להתאחד ולהילחם ביחד על נפשותינו, מעמיקה ככל שנשפך יותר דם. שיתוק הדיון בחלופות מתאים, כמובן, לאלה שמלכתחילה האמינו שרק בכוח ניתן לשרוד, כי אין דרך אחרת. הם אפילו טוענים שאסור בשעת מלחמה לדון בדרכים להפסיקה, שכן עצם הדיון, מול האויב המתבונן, מחליש. לשימוש בכוח, כך הם אומרים, יש את ההגיון שלו; "במלחמה כמו במלחמה" היא אמרה ידועה. השימוש במחשבה אינו מרכיב הכרחי במלחמה ובוודאי אינה מומלצת לציבור הרחב. במלחמה צריך לנצח, הם אומרים ואחר כך לחזור, אולי, להתדיין.

השקפה זו, הנפוצה מאד אצלנו כיום ושעמדה ביסוד נאומו לאומה של מר שרון, מסוכנת ביותר. היא עלולה להפוך את ההנחה המוקדמת, כאילו אין חלופה להמשך הלחימה, לנבואה המגשימה את עצמה.

האמת היא ששני גורמים בעלי השפעה דוחפים להחרפת המלחמה במשך כל השנה האחרונה, שני גורמים שהתנגדו לאורך כל העשור האחרון וגם לפניו, לפשרה מדינית בין שני העמים. הימין הישראלי, טען בלהט בראש חוצות לפני שנה שעלינו לתת לצהל לנצח וטוען עתה כי יש לסלק את עראפת. אנשיו מחככים כפיים בשביעות רצון. קשה שלא לשמוע אותם מעל כל גל פתוח טוענים כי "לצערנו צדקנו בניחותנו".

סרבני ההסדר הפלסטיניים, האסלמיים והחילוניים, תרמו גם הם להסלמת העימות בכל העשור האחרון. הבחירה בעימות אלים כדרך איסטרטגית אף פעם לא נזנחה על ידם. אך מה על הפתח, התנזים ושאר תומכי הרשות הפלסטינית, הרי גם הם, שהסכימו לשנות את הדרך האיסטרטגית באוסלו, הצטרפו למה שמכנים הפלסטינים "המאבק המזוין"? אכן, זו הדילמה שהיא שאלת חיינו: האם ואם כן כיצד, ניתן להפריד בין הגורמים המוכנים לפשרה סבירה ואלה הדוחים אותה. האם לנו בהחלטותינו אין השפעה על הדרך בה בוחרים הפלסטיניים?

בשנה האחרונה עשתה ישראל הרבה כדי למחוק את ההבדלים בין הזרמים השונים וליצור את האחדות הפלסטינית. האחדות בין הזרמים הפלסטיניים מתבססת על המאבק בכיבוש. מאחוריה מסתתרת מחלוקת על התנאים לסיום הכיבוש. הגורמים התומכים ברשות, כולל פתח והתנזים, מאמצים את הפשרה עם ישראל, המתנגדים לה, רוצים לחסל את ישראל.

ברגע שיפתח מו"מ בין ישראל והפלסטינים תעלה אל פני השטח מחדש מחלוקת זו. כשאין מו"מ האחדות הפלסטינית פורחת. לישראל המוכנה לפשרה יש לכן אינטרס אמיתי בחידוש המו"מ. ישראל הסרבנית אינה רוצה בחידושו ולכן מסלימה את העימות. מאמצע אוקטובר, כשהתברר כי מתגברת "סכנת" חידוש המו"מ, דחפו גורמי הסירוב בשני הצדדים להחרפת הלחימה. תרומה משמעותית ביותר היתה לשרשרת החיסולים הארוכה שלא כוונה רק לפצצות מתקתקות.

הימין הישראלי וחזית הסירוב הפלסטינית מעריכים שניהם כי במלחמה ידם תהיה על העליונה. לוגית, ברור כי אחד מהם בוודאי שוגה, אך למעשה, שניהם טועים. במלחמה ינוצחו שני העמים. אלה המבינים זאת חייבים להמשיך לפעול למען חלופה למלחמה. היא נמצאת בחידוש המו"מ ולא בחיסולו.

* המחבר מראשי שלום עכשיו